

EL MICALET GALÀCTIC

Propostes didàctiques

L'Illa de les Foques

Elaborades per Emili Gascó

Premi de Narrativa Infantil Vicent Silvestre

L'ILLA DE LES FOQUES

DESCRIPCIÓ

Autor: *Llucià Vallés*

Il·lustracions: *David Enebral*

Edicions Bromera / Alzira, 2002

Col·lecció: «EL MICALET GALÀCTIC», núm. 89

Format 13 × 20,5 cm, 80 pàgs.

Enquadrernació en rústica. Impressió en blanc i negre.

Edat: a partir de 12 anys.

En aquesta edat el descobriment i la recreació de l'univers mitològic i l'aparició de mons fantàstics juguen un paper de seducció cap a l'alumnat. *L'illa de les Foques* presenta una acció pròpia dels llibres de viatges que, en combinació amb les emocions que proporcionen els éssers mitològics confereix a la història els ingredients suficients per a ser digerida amb gana i gust.

RESUM ARGUMENTAL

Safrà, un xiquet enamorat de la mar que viu en un poble costaner de la Mediterrània, convertirà la realitat quotidiana de la seua vida en una fantàstica aventura mitològica. La mar i alguns dels elements més destacats de *L'Odissea* es barregen en aquesta història per fer realitat el somni fantàstic de conèixer les sirenes i arribar, metafòricament, a l'indret mític d'Ítaca.

Atret per la fascinació de la lectura, Safrà, el protagonista, va bastint un món interior ple de fantasies i desitjos. A les seues mans

cau un llibre que tracta les mitologies de la Mediterrània, i d'aquestes, el món màgic de les sirenes el capfica, l'atrau, l'enganxa, el captiva. És a partir d'ací que no troba el moment per anar a descobrir l'indret on habiten. És tan forta la decisió que ha pres, que no hi ha paraules ni explicacions que li puguin fer entendre que les sirenes no existeixen. A la fi, Neptú, un vell llop de mar que porta una vida solitària entre els seus records i vivències, li descobreix el camí que el portarà al lloc amb què ha somniat: l'Illa de les Foques.

Un talismà que li proporciona Neptú, i la decidida obstinació per conèixer les sirenes, faran que el nostre protagonista s'enrole en un vaixell de pesca per a iniciar l'aventura marinera. En companyia de la resta de la tripulació aprén a viure com un grumet, i hi treballa com si en fóra un més. Però, de sobte, una tempesta terrible els sorprén, i quan aquesta remet, Safrà divisa en l'horitzó l'Illa de les Foques, el lloc on el vell mariner Neptú li ha dit que viuen les sirenes. Aprofitant el rebombori posterior, Safrà fuig amb una barqueta i comença a viure una aventura perillosa a l'illa, on ha de salvar les sirenes que viuen sota el poder despietat del ciclop Razan, que les ha convertides en foques.

El naufragi, el poder del talismà, el ciclop Razan, les foques, les sirenes, el volcà... i el retorn, fan d'aquesta història un seguit d'aventures i descobriments propis d'un Ulisses casolà. I a la fi, el retrobament amb la realitat i la confirmació que els somnis poden ser realitat.

TEMA I INTERÉS DEL LLIBRE

L'aventura configura el tema central del llibre. L'aventura construïda, guiada, i elaborada a partir d'un fet creador i instigador de somnis: la lectura. El tema central es troba adobat per uns elements que donen peu a altres temàtiques secundàries: mitologia, història, lectures universals, éssers mitològics, etc. Fins i

tot, el paper de la Mediterrània com a cassola que conté tota la tradició cultural del món actual.

L'autor aconsegueix despertar l'interés dels lectors a partir de la creació d'un ambient màgic. La dicotomia del vell i el xiquet, dues connotacions oposades però complementàries: experiència i joventut, paciència i vitalitat, reflexió i impuls, serenitat i nervis.

També aconsegueix endinsar-nos en l'aventura a través d'una narració lineal construïda sense artificis que puguen desviar-ne l'atenció. La història està elaborada amb una seqüència d'episodis que, pas a pas, ens fan reviure i conèixer amb Safrà el món fetiller i meravellós d'una Mediterrània de vegades oblidada i d'altres malparada. Les reminiscències de l'ambientació clàssica de la Grècia antiga, dels personatges de *L'Odissea*, d'un Ulisses-Safrà ple de somnis i d'anhels de descobriment, configuren el marc narratiu d'una obra per a gaudir, comentar i poder aprendre alguns fragments de la nostra tradició.

Podem trobar en aquesta obra un grapat de temes que poden ser d'interés per als lectors, com ara:

- El descobriment de la lectura com a font de plaer i d'informació.
- El valor de la constància com a manera d'aconseguir objectius predeterminats.
- La convivència entre generacions diferents com a intercanvi de saviesa i coneixements.
- La importància d'analitzar i extraure l'ensenyament que hi ha en el gran llegat cultural dels avantpassats.
- La possible existència d'éssers mitològics, com són les sirenes i els ciclops.
- La llibertat com a valor fonamental de l'ésser humà.
- La col·laboració i el treball en equip per a superar situacions difícils i complicades.
- La recerca de coneixements com a eina per a construir un futur més esperançador.

L'AUTOR

Llucià Vallés i Calvo (Osca, 1960) es va traslladar a València l'any 1983, i en aquesta ciutat va iniciar la seua trajectòria professional, lligada sempre als moviments de renovació pedagògica i a la defensa de la llengua. Actualment, és professor d'Educació Secundària a Massanassa. El 2001 publicà la novel·la juvenil *Aventura al poble fantasma* i el 2003 *Roser i el mar*. Amb *L'illa de les Foques* va guanyar el Premi de Narrativa Infantil Vicent Silvestre l'any 2002.

L'IL·LUSTRADOR

David Enebral Barba (Madrid, 1974) està especialitzat en disseny gràfic i és autor de treballs molt diversos, com per exemple, il·lustració de còmics, personatges per a videojocs, publicitat per a empreses, disseny de samarretes i, fins i tot, ha dissenyat façanes d'edificis. Pel que fa al món de la il·lustració d'obres de literatura infantil, *L'illa de les Foques* és el seu primer treball.

SUGGERIMENTS DIDÀCTICS I METODOLÒGICS

La dèria i l'obsessió per crear lectors s'ha convertit en un dels objectius prioritaris de les classes de llengua. La lectura com a objectiu general de l'àrea i, per tant, com un contingut prioritari que s'ha de desenvolupar en el currículum escolar ha esdevingut matèria preferent en el tractament que li donen la gran majoria de docents. Aquest fet ha propiciat també el desenvolupament d'un gran nombre d'activitats anomenades d'*animació lectora*. Fins ací tot bé, però, el que en principi es considerada com una activitat d'animació i suposadament divertida, lúdica, entretinguda i sa-

tisfactiva per a l'alumnat, molt sovint, es converteix en un altre suplici per als xiquets i les xiquetes que l'han de patir.

Un llibre de lectura no ha de ser una eina que comporte activitats complementàries als continguts habituals del currículum. El llibre s'ha de convertir en una estratègia que potencie la imaginació de l'alumnat i els faça endinsar-se en els mons meravellosos de la fantasia i la creativitat.

Dels llibres de lectura s'esperen molts beneficis derivats del contingut, del tema, dels personatges, de la història, de l'entorn on es desenvolupa l'acció, de l'acció mateixa, del llenguatge emprat, de les conclusions a què s'arriba, etc., però també se'n poden desprendre altres resultats contraris a la intenció proposada.

Sempre que es planteja la lectura d'un llibre, cal adobar-la amb els ingredients necessaris perquè arribi a constituir un plat agradable per a l'alumnat i digerible des de tots els seus vessants.

Agafant el símil culinari com a punt de partida, hem d'intentar construir un menú variat, ric i molt profitós. Els passos següents ens poden orientar en la consecució d'aquesta finalitat:

–MOTIVAR LA LECTURA DE L'OBRA. No es tracta només de recomanar un llibre determinat als alumnes, cal fer-los viure'l, endinsar-los en el món que envolta l'obra, capbussar-los en la trama, desvetllar-los parcialment algun dels misteris que conté, amagar un desenllaç darrere d'una incògnita, buscar el secret d'algun personatge, en definitiva, envoltar la literatura d'un to misteriós i fantàstic, intrigant i suggeridor que assenyalé el camí i marqués la direcció cap a una decisió personal per voler llegir.

–DESCOBRIR EL PLAER DE LLEGIR. Per a l'alumnat un llibre implica enfrontar-se amb un munt de pàgines. Cal trencar l'associació *llegir = treball*; s'ha d'aconseguir el postulat *llegir = plaer*. De vegades la grossària del llibre condiciona l'apetència lectora de molts alumnes. Trencar aquest primer entrebanc és una de les faenes més engrescadores que s'han

de realitzar. Cal obrir-los els ulls, fer-los entendre que no es tracta de llegir, sinó de viure la lectura, de conèixer amb l'aventura, de compartir amb els personatges les vivències. Quan es llig una pàgina el llibre va acabant-se, com una pel·lícula, com un dia divertit, com unes vacances que s'esmunyen en perdre's el sol cada dia.

- PLANIFICAR LA LECTURA. Si bé trobarem alumnes que devoren els llibres, també és veritat que caldrà idear estratègies per a aquells que no tenen desenvolupat un hàbit lector. Pot funcionar allò del llibre de capçalera, llegir tots els dies abans de dormir, compartir la lectura en veu alta amb els pares o germans (una bona estratègia que implica una responsabilitat compartida, alhora que pot significar un bon mètode per a crear hàbits lectors a l'entorn familiar), iniciar el treball diari a casa llegint un fragment, elaborar un calendari de lectura per capítols, etc. En qualsevol cas, bé siga amb una planificació elaborada, bé seguint una anarquia compartida, si el fet lector esdevé plaent, la finalitat s'haurà aconseguit.

Per acabar, seria interessant tenir en compte alguns dels suggeriments relacionats directament amb l'obra *L'Illa de les Foques*:

- Parlar de les espècies marines que hi ha en perill d'extinció a la Mediterrània. El cercador d'Internet Google, ens pot facilitar molta informació si teclegem «espècies en perill d'extinció al Mediterrani». Amb aquest apartat ens podem familiaritzar amb el tema ecològic i de la pesca que destaca el llibre.
- Un bon treball en equip seria la recollida de material i l'elaboració de murals sobre la foca del Mediterrani i la seua desaparició de les nostres costes.
- S'hauria de fer una referència inevitable a *L'Odissea* d'Homer per descobrir les similituds amb l'argument de *L'Illa de les Foques*. Aquesta activitat hauria d'estar molt dirigida pel professor o professora.

- Es pot parlar dels mites com a font d’inspiració literària, esbrinar què hi ha de vertader i de fals en el mite de les sirenes.
- També es podria fer una exposició de murals sobre els éssers mitològics que apareixen en la narració: sirenes, Neptú, ciclops, etc., i d’altres que coneguen els xiquets i les xiquetes.
- El poema de Kavafis musicat per Llach pot servir per a descobrir el viatge de la vida, capbussar-nos en la metàfora de la perfecció, etc.
- Pot donar lloc a endinsar-nos més en el personatge, elaborar un còmic o un joc del viatge que fa Safrà, el protagonista.
- Finalment, es pot construir el «Joc del Talismà». Basant-nos en la perla meravellosa que rep Safrà de Neptú, podem endinsar l’alumnat en la creença de fer possible allò més desitjat, caminar cap a la utopia, descobrir la llibertat, fer realitat els somnis. Cada alumne designarà un objecte com a talismà i li demanarà un desig. Amb la recopilació de tots els desitjos formulats, escriurem un grapat d’històries breus que formaran el *Llibre dels talismans*.

SOLUCIONS D’ALGUNES DE LES ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES PLANTEJADES

SOLUCIÓ DE L’ACTIVITAT NÚM. 1

1. Vinaròs; 2. Castelló de la Plana; 3. València; 4. Alacant;
5. Guardamar; 6. Far.

Personatges: Neptú, Safrà

PROPOSTES DE TREBALL*

(MATERIAL FOTOCOPIABLE)

* L'editor autoritza la reproducció d'aquestes *Propostes de treball* amb finalitats didàctiques, però recorda que no es permet la reproducció, per fotocòpia o altres mitjans, del llibre a què es refereixen aquestes propostes.

A) FITXA DE LECTURA

TÍTOL DE L'OBRA:

AUTOR: ...

IL·LUSTRADOR:

EDICIONS BROMERA

COL·LECCIÓ: NÚM.:

1. Anota el nom del personatge principal de l'obra.
.....
2. Raona per què l'autor ha titulat l'obra *L'Illa de les Foques*.
.....
.....
.....
.....
3. De totes les aventures que li ocorren al nostre protagonista, quina destacaries? Per què?
.....
.....
.....
.....
.....
4. Ja saps que el tema d'una novel·la és la idea central de l'obra, el missatge que ens vol transmetre l'autor. Segons tu, quin és el tema de *L'Illa de les Foques*?
.....
.....
.....
.....
.....

B) ESTUDI I ANÀLISI DE L'OBRA

1. *L'estructura*

Quan parlem de l'estructura d'una narració ens estem referint a la construcció del relat. L'estructura d'una narració es pot bastir de moltes maneres, però, en general, direm que una narració té *estructura lineal* quan els fets que s'hi esdevenen estan presentats d'una manera ordenada, seguint un fil argumental continuat i lògic, és a dir, adequant-se a l'esquema tradicional d'introducció, nuc i desenllaç. Per contra, si l'argument presenta trencaments, canvis en el temps o en l'espai, parlarem d'una obra amb estructura *no lineal o fragmentària*.

1.1. Tenint en compte el que hem exposat abans, digues quina classe d'estructura té *L'Illa de les Foques*. Justifica la resposta.

.....
.....
.....

1.2. Fixa't en la graella i completa-la amb els capítols, personatges i fets més destacats de cada una de les parts de *L'Illa de les Foques*.

	INTRODUCCIÓ	NUC	DESENLLAÇ
Nom dels capítols			
Personatges més destacats			
Fets més rellevants			

1.3. Escriu un resum breu del desenllaç de *L'Illa de les Foques*.

.....
.....
.....
.....
.....

2. *El narrador*

El narrador és la persona que ens conta la història, però no l'hem d'identificar amb l'autor del llibre. El narrador *omniscient* ho sap tot sobre els personatges, coneix els seus sentiments, la seua manera d'actuar i comportar-se, els seus desitjos; coneix, fins i tot, els paisatges, les ciutats, l'època en què es desenvolupa l'acció, etc. El narrador *omniscient* fa servir els verbs en *tercera persona*. En canvi, si el narrador és un dels personatges de la història, ens la contarà a la seua manera, serà un narrador *subjectiu* i farà servir els verbs en *primera persona*.

2.1. Com és el narrador de *L'Illa de les foques*?

.....

2.2. Copia alguns fragments que posen de manifest el tipus de narrador del llibre:

Fragment 1:

.....
.....

Fragment 2:

.....
.....

Fragment 3:

.....
.....

- 2.3. Tria una forma verbal de cada fragment i indica en quina persona està expressada:

	FORMA VERBAL	PERSONA
Fragment 1		
Fragment 2		
Fragment 3		

3. Els personatges

En la novel·la podràs identificar molts personatges. Tanmateix, aquells que hi destaquen per la seua participació els anomenem *protagonistes*.

- 3.1. Com es diu el personatge principal i protagonista del llibre?

.....

- 3.2. A més del protagonista, hi ha altres personatges que també destaquen en l'obra; són els personatges *secundaris*. Anota els que més destaquen en els capítols següents:

	PERSONATGES
Capítol 4	
Capítol 5	
Capítol 6	
Capítol 7	
Capítol 8	
Capítol 9	
Capítol 10	
Capítol 12	

4. L'estil

L'estil literari és la manera com l'autor o autora d'un llibre usa el llenguatge i expressa els seus pensaments en la narració.

Els narradors ens fan viatjar per territoris exòtics i llocs perduts als confins del món. És per això que han de servir-se de les *descripcions* per a fer-nos veure, amb paraules, els paisatges; per a donar-nos a conèixer els personatges i presentar-nos els fets.

4.1. Busca al llibre la descripció d'un personatge i escriu-la.

.....
.....
.....
.....

4.2. Descriu un lloc que aparega en algun dels capítols.

.....
.....
.....
.....

4.3. Les comparacions també abunden en les narracions. Per exemple, en la pàgina 44, al final del penúltim paràgraf, trobem la comparació següent:

«Només les veus entreteixides com una seda preciosa envaïen l'illa»

Busca dues comparacions més que apareguen a l'obra i anota-les.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

4.4. L'estil d'una obra també està marcat pel predomini d'alguna de les característiques següents: *narració*, *descripció* i *diàleg*.

Ordena de major a menor aquestes tres característiques segons que apareguen amb més o menys freqüència en la novel·la.

(+),,(-)

C) ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

1. Si contestes les preguntes correctament, descobriràs el nom de ciutats valencianes banyades per la Mediterrània, i el nom d'una torre indispensable per a navegar de nit. A continuació, trasllada les lletres numerades al lloc corresponent i trobaràs el nom de dos personatges de *L'Illa de les Foques*.

Capital del Baix Maestrat.

6

Capital de la Plana Alta.

2

3

Capital de l'Horta.

1

Capital de l'Alacantí.

7

4

Població del Baix Vinalopó on desemboca el Segura.

5

9

Torre alta situada a les costes i als ports amb un llum potent al capdamunt que guia els navegants de la nit.

8 10

Personatges:

1	2	3	4	5										
<table border="1"><tr><td></td></tr><tr><td></td></tr></table>			<table border="1"><tr><td></td></tr><tr><td></td></tr></table>			<table border="1"><tr><td></td></tr><tr><td></td></tr></table>			<table border="1"><tr><td></td></tr><tr><td></td></tr></table>			<table border="1"><tr><td></td></tr><tr><td></td></tr></table>		
6	7	8	9	10										

2. Anota el nom de cinc pobles o ciutats de la costa mediterrània i que siguin semblants a les que s'exposen al llibre.

.....
.....

3. De totes les aventures que ha viscut Safrà, al teu parer, quines són creïbles i quines increïbles.

Creïbles:

.....
.....

Increïbles: ...

.....
.....
.....

4. Fes els canvis que cregues oportuns i inventa't un nou desenllaç per a *L'illa de les Foques*.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Propostes didàctiques referides al llibre
L'Illa de les Foques (ISBN: 84-7660-757-1)

© Edicions Bromera, S.L.
Polígon Industrial 1 - 46600 Alzira
www.bromera.com

© Emili Gascó, 2004
Dibuixos de David Enebral